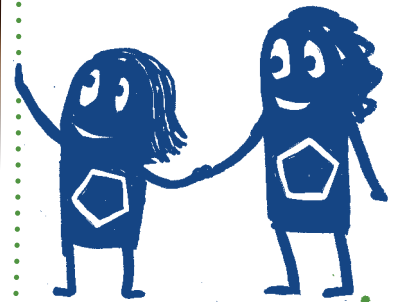

Děti s potřebami **hlubšího smyslu,** **jedinečnosti a harmonie**

Hlubší smysl

Tyto typy vnímají svět pomocí intuice, což v jejich případě znamená kombinaci dojmů, pocitů a vlastní interpretace. Díky smyslům sice vidí, slyší a cítí, co se kolem děje, nicméně nezajímá je tolik, jaký svět reálně je, ale jaký by ho chtěly mít nebo jaký by ideálně

mohl být. Přirozeně se dívají pod povrch věcí, ale pro pochopení fungování světa nepotřebují přesné logické vysvětlení – když nemají dost informací, vymyslí si samy, jak věci fungují či co chování lidí nebo děje v přírodě znamenají.

Z reality se totiž velmi snadno odpojují do svých představ, hrají fantazijní hry a některé mají i imaginární kamarády. Jsou-li ponořeny do hry, může pro ně být obtížné „přepnout“ se do reálného světa – plnit konkrétní požadavky, všimnout si věcí kolem sebe apod. Celkově je víc než „teď a tady“ zajímavější možnosti, jak by věci mohly být jinak, nebo představy, jak by chtěly, aby budoucnost vypadala. Radost a nadšení, když mluví o tom, co bude, střídají občas smutek či naštvání, když to dopadne jinak, než si představovaly. Protože vidí spíš to, „co by mohlo být“, než

„co je“, hůř než jiné typy odhadují, kolik času a úsilí bude pro zvládnutí nějaké činnosti potřeba. Často si myslí, že se dá věc zvládnout rychleji, než je reálné, nebo že toho v daném čase jde stihnout víc, než je možné.

Potřeba hlubšího smyslu je spojená také

s jejich schopností číst mezi řádky, ve smyslu „co tím chtěl básník říct“. Domýšlejí si význam toho, co druzí říkají i jak se tváří, a velmi často si to vztahují na sebe. Trápí se, jestli svým chováním druhým neublížily nebo je nenaštvaly, bojí se, aby neztratily lásku nebo oblibu.

Jak můžeme potřebu **hlubšího smyslu** naplňovat venku?

- Budme připraveni na to, že dítě s těmito potřebami reálný svět a fyzické aktivity samy o sobě nemusí moc naplňovat.** Ven ho to nemusí moc lákat. I ve velmi zajímavém venkovním prostředí může mít tendenci utíkat do světa představ – ve svém nitru si něco odehrávat nebo si s druhými povídat na téma „co by kdyby“.
- Venkovní prostředí bývá pro tyto děti spouštěčem jejich imaginárních her** – v šiškách, pírkách či větvičkách vidí skřítky z lesa, zvířátka z farmy či bájně tvory ze svého fantazijního světa.
- Tyto děti chtějí hrát hry, ve kterých mohou dělat něco „důležitého“ pro druhé či svět** – např. zachraňovat jednorožce či vílí říši, osvobodit stromy ze zajetí zlého čaroděje, nebo i stavět hrobečky mrtvým hmyzákům, sbírat venku nalezené kosti a zapojovat je do svých her apod.
- Budme jim k dispozici, když se zajímají o to, co se v přírodě děje,** a informace jim poskytujeme v souvislostech. Například při pozorování hmyzu u vody si děti snadno zapamatují z vyprávění, kdo koho loví, jak to, že umí chodit po vodě, létat tak rychle, jak jsou jednotlivé druhy mezi sebou propojené. Naopak názvy jednotlivých druhů si pamatují hůř, zpravidla až po několikerém povídání.

Jedinečnost

Tyto typy potřebují cítit, že se o ně druzí zajímají, snaží se chápat jejich úmysly a berou v úvahu jejich pocity. Protože ale jejich vidění světa sdílí sotva osmina populace, pochopeny si často nepřípadají. Dospělí, kteří patří k typům opírajícím se silně o realitu, mohou jejich úniky do fantazie vnímat jako nepraktičnost a snažit se je uzemnit a naučit dělat něco „pořádného“. Silně racionální dospělí zase nemají pochopení pro jejich hluboké emoční prožívání. Ani v dětském kolektivu se nemusí cítit úplně spokojené – ač chtějí celkovou harmonii v kolektivu, rády by měly hlubší vztahy s jednotlivci, se kterými vnitřně „souzní“, což se jim kvůli jejich malému zastoupení v populaci nemusí dařit. I proto si tyto děti často připadají jiné než ostatní. Tento pocit jisté výjimečnosti si na jednu stranu užívají, na druhou stranu se bojí, že nebudou nikdy pochopeny a dostatečně milovány. Potřebují, aby o ně okolí projevovalo osobní zájem a ujišťovalo je o jejich nenahraditelnosti. Není to primárně soutěživý postoj „být lepší než ostatní“, ale spíš „mít své důležité místo v srdcích dru-

hých lidí“. Na to, jak je druzí vnímají, jsou tyto děti přitom velmi citlivé. Jako rodiče bychom je měli opakovaně ujišťovat, že zvýšení hlasu neznamená, že už je nikdy nebudeme mít rádi. A celkově počítat s tím, že si na sebe vztahují i to, co se jich vůbec netýká. Potřeba jedinečnosti se promítá také do způsobů, jakými tyto děti přistupují k tvorbě či plnění úkolů. Přestože zpravidla chtějí naplnit očekávání těch, které mají rádi, chtějí jít zároveň svou vlastní cestou – zapojit svou představivost a vytvořit něco zajímavého a originálního.

Jak můžeme potřebu **jedinečnosti** naplňovat venku?

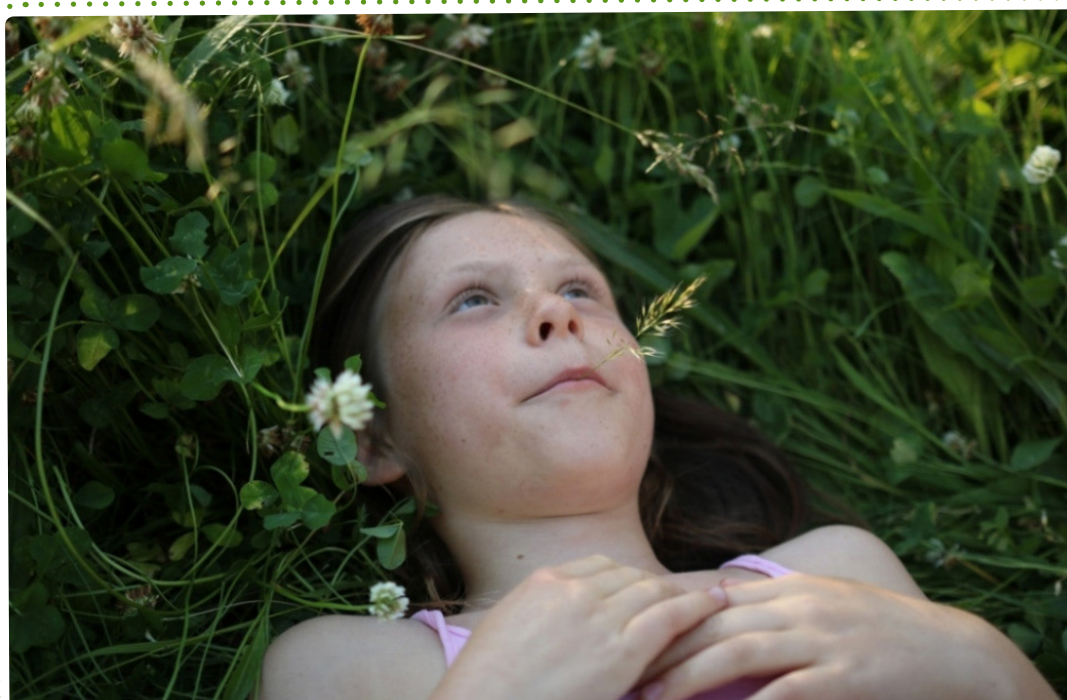
- ◆ **Naslouchejme povídání dítěte**, doptávejme se na to, jak se cítí a co by chtělo, rozvíjme s ním jeho představy – dáváme mu tím najevo, že je pro nás důležité.
- ◆ **Připravme se na to, že v hrách si bude dítě přisvojovat speciální schopnosti**, jako je „mám křídla“, „umím kouzlit“ nebo „kamarádím s větrem“. Může jít také o hry, ve kterých dítě někdo musí zachránit („jsem unesená, zavřená“ nebo „utíkám před duchem“).
- ◆ U běžných her, jako je fotbal, kuličky, skákání gumy, **očekávejme změny průběhu hry i využívání běžných předmětů k jiným účelům** – např. „kuličková rodina šla na výlet“, „na pískovišti je džungle s krokodýlem“ apod.
- ◆ **Nesnažme se takové dítě „postavit nohama na zem“**. V některých situacích je sice důležité ukázat mu, co je fantazie a co realita, ale dá se to udělat citlivým způsobem, aby si dítě nepřipadalo nepochopené či odmítané.

Harmonie

Tyto děti chtějí „být samy sebou, ale nebýt samy“. Užívají si svou jedinečnost, ale zároveň touží po harmonii ve vztazích s druhými lidmi. Všimají si, jak se druzí tváří, snaží se do nich vcítit, domýšlejí si, co druzí prožívají nebo chtějí, a podle toho se pak chovají – pomůžou, plní očekávání nebo přizpůsobují svůj názor, aby je měli druzí nadále rádi, neklesla jejich obliba nebo nevznikl konflikt. Vycházení vstříc jiným lidem jde někdy proti jejich vlastním potřebám a představám –

v takových chvílích zažívají vnitřní konflikt mezi tím, co by samy chtěly, a tím, co si myslí, že by měly dělat. Prožívají přitom silné emoce, které někdy projeví navenek, jindy je prožívají uvnitř, ale i když nic neříkají nebo mluví v náznacích, v jejich chování můžeme vidět známky nespokojenosti, zklamání, strachu či naštvání.

Vnitřní boj mezi potřebou harmonie a jedinečnosti se může manifestovat i v mnohem jemnější formě. Aby se tyto

děti cítily být součástí skupiny, přejímají vzorce chování, které jim nejsou přirozené, jenom proto, že je vidí u lidí, které mají rády. Aby se cítily přijímané, mohou plnit očekávání druhých, i když jdou proti jejich vrozeným potřebám. Mohou například soutěžit se sourozenci ne proto, že by chtěly testovat své dovednosti a dokazovat si, že jsou lepší než ostatní. Pokud je soupeření součástí „rodinné kultury“, přeberou tento způsob chování, i když jim není přirozený.

Jak můžeme potřebu **harmonie** naplňovat venku?

- **Počítejme s tím, že nálada ve skupině či rodině je zásadní pro pohodu dítěte,** pobyt venku nevyjímaje. Toto naladění se na druhé lidi můžeme využít, když je náročná situace (zranění, začne hustě pršet, najednou fouká chladný vítr atd.) – pokud svou náladu udržíme pohodovou, pravděpodobně i děti se naladí pozitivněji.
- **Berme v úvahu, že soutěživé hry může toto dítě prožívat rozporuplně** – může se obávat neúspěchu či řešit pocity těch, kteří prohrají.
- **Nezlehčujme situaci a emoce dítěte v ní.** Nesnažme se hned řešit problém dítěte – nechme ho prožít emoce, vypovídat se a dostat zpět do dobrého pocitu, aby mohlo situaci řešit samo nebo si případně říct o pomoc. Často stačí naše pozornost a fyzická podpora (např. posazení na klín), pokud o ni dítě projeví zájem.
- **Někdy na procházkách nastanou situace, kdy zažijeme „drama“** – například zraněné či mrtvé zvíře, poničenou rostlinu apod. Buďme připraveni, že to může na děti zapůsobit velmi silně a budou se k zážitku vracet ve svých hrách či vyprávění. Berme to jako příležitost, jak se tyto děti mohou naučit pracovat samy se sebou a svými emocemi v podobných situacích.

